

Одеський державний
університет внутрішніх справ

КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА

ЕТИКА

ВИНИКНЕННЯ ЕТИКИ ТА ЇЇ РОЗВИТОК ПЛАН

1. Походження моралі. Формування моралі в первісному суспільстві.
2. Антична етика
(Софізм, Сократ, кіренаїки, кїники, Платон, Аристотель, епікурейство, стоїцизм).

Моральні норми в первісному суспільстві

- спиралися на громадську думку;
- розповсюджувалися тільки на членів общини;
- деякі з них носили етичний характер (шанування старших);

Моральні норми в первісному суспільстві

- регулювали найбільш важливі для людей процеси (народження, брак, праця, смерть, війни);
- лежали в основі ритуалів.

В. Васнецов. Кам'яна доба

Порядок в первісній общині

- підтримувався за допомогою

системи табу

Справедливість
ґрунтувалася на
принципі таліону

Найпростіші норми моральності

- шанування батька і старших;
- шанобливе відношення до молодших;
- патріотизм;
- культ предків;
- пошана до померлих;
- КОЛЕКТИВІЗМ

Антична етика

- розуміння моральності як розумності;
- орієнтація етики на людину;
"Людина є міра всіх речей" (Протагор)
- прагнення до досягнення гармонії.

Софізм

(V-IV ст. до н.е.)

Протагор, Горгій, Антифонт

- заперечення безумовності моралі;
- у кожного індивіда свої моральні цінності;
- Чесноти - всі достоїнства людини;
- Справедливе - все, що є корисним (утилітаризм).

Пісенька англійських студентів

- Чим більше вчишся, тим більше знаєш.
- Чим більше знаєш, тим більше забуваєш ...
- Чим більше забуваєш, тим менше знаєш ...
- Чим менше знаєш, тим менше забуваєш.
- Але чим менше забуваєш, тим більше знаєш.
- Так для чого вчитися?

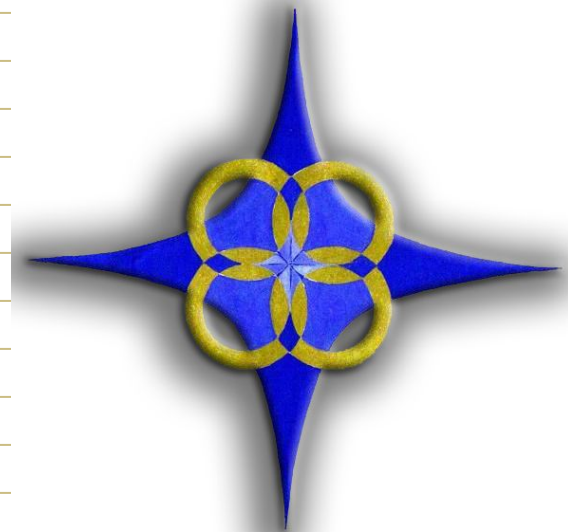
2 × 2 ≠ 5 ?

$$4/4=5/5$$

$$4*(1/1)=5*(1/1)$$

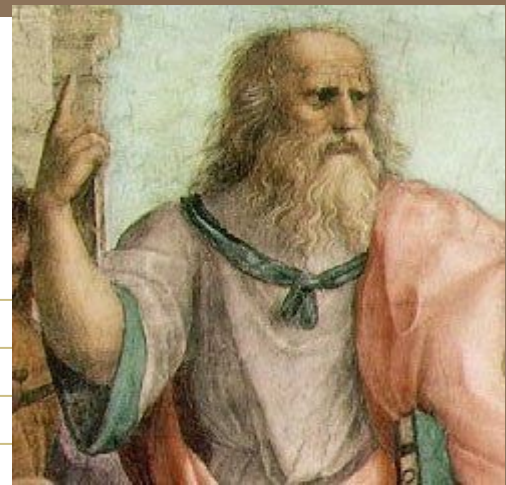
$$4=5$$

$$2*2=5$$

Сократ

(469 - 399 рр. до н.е.)

- **єдність моралі і права**

*“...Що законно, то і справедливо”,
справедливе все те, що дозволено
державою”;*

- **обмеженість моральних оцінок людей**

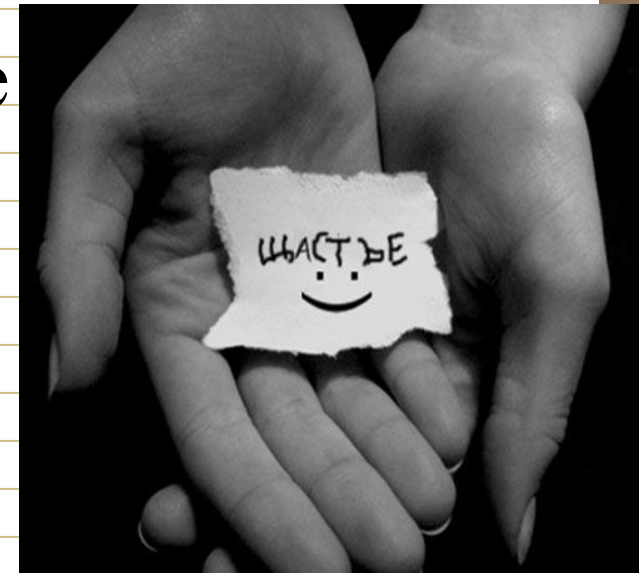
“Я знаю те, що нічого не знаю”;

- **Головні чесноти (мудрість,
справедливість, помірність, мужність);**

Основоположник евдемонізму

(вчення про щастя)

- Вище благо для людини - досягнення щастя;
- Щастям є розумне моральне життя;
- Завдання етики - зробити людину моральною;
- Основою моральності є знання.

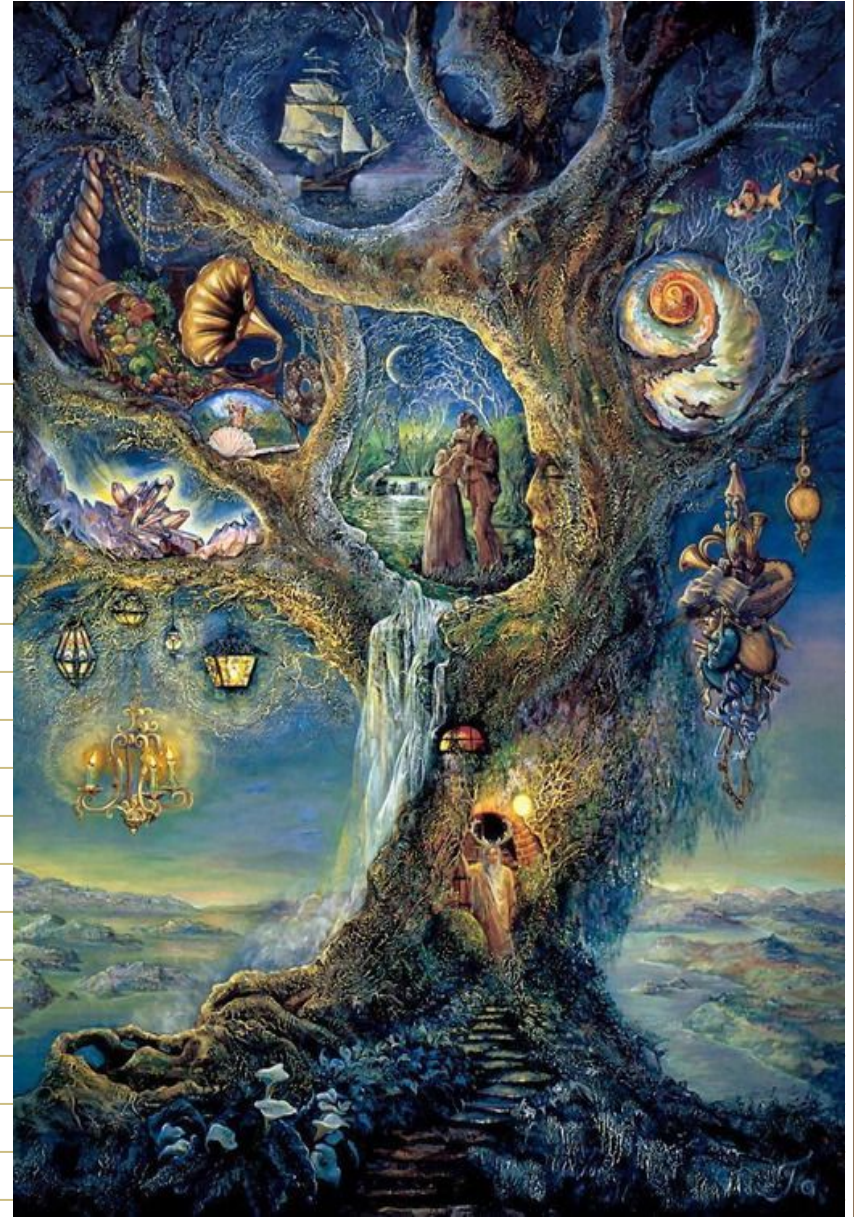
Гедонізм (вчення про насолоду)

Арістін

(435-355гг. до н.е.)

- заснував школу філософії в м. Кірене

- **Кіренаїки**

Основні положення етики гедонізму

- вищим благом є задоволення;
- вищою моральною цінністю є життя людини в його плотських проявах;
- фізичні задоволення важливіші за духовні;
- сенс життя людини - в насолоді кожною миттю.

Кіники

Антісфен (435 - 375 рр. до н.е.)

Діоген Сінопський (412-323 рр. до н.е.)

- аскетичний спосіб життя;
- заперечення задоволень і елементарних зручностей;
- пріоритет духовних цінностей;
- "свобода від суспільства";
- закони природи як закони суспільства

Діоген з Синопа (412-323 рр. до н.е.)

Олександр Македонський
проходив повз Діогена,
який грівся на сонці,
зупинився над ним і
сказав:

«Проси в мене що хочеш».

Діоген відповів: «Не
затуляй мені сонця».

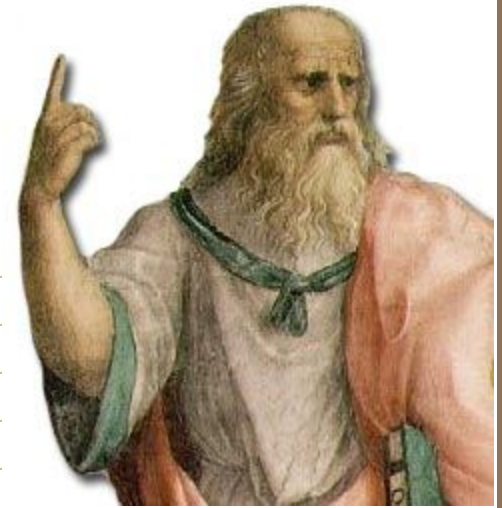
Олександр зауважив: «Якщо б я не був

Олександром, то хотів би стати Діогеном»

Платон

(427 - 347 рр. до н.е.)

Світ дуалістичний

- СВІТ ЯВИЩ;
- ГАРМОНІЙНИЙ СВІТ
ВІЧНИХ ІДЕЙ –

ейдосів

Чесноти є природженими
ЯКОСТЯМИ

Кожна чеснота властива певному стану

- **мудрість** - правителям;
- **мужність** - воїнам;
- **помірність** - селянам і ремісникам;
- **справедливість** є чеснотою держави;
- раби позбавлені чеснот взагалі.

Пріоритет соціальної гармонії

Етична людина –
підпорядковує своє життя інтересам
суспільства в цілому

Аристотель

(384 - 322 pp. до н.е.)

- ввів термін "етика";
- класифікував етичні поняття;
- обґрунтував етику як систему наукового знання;
- написав перші етичні праці "Нікомахова етика", "Евдемова етика", "Велика етика";
- сформулював основні проблеми етики

Етика

- - це прикладна наука, що вивчає моральність, чесноти, мета якої - зробити людину моральною (щасливою)

Золота середина

Чеснота –
це "золота середина" між
крайнощами.

Головна чеснота - справедливість

- що розподіляє (політична);
- що зрівнює (економічна).

Види чеснот

- діаноетичні (інтелектуальні)
- етичні (вольові)

Епікур

(341 - 270 рр. до н.е.)

- послідовник традиції
евдемонізму

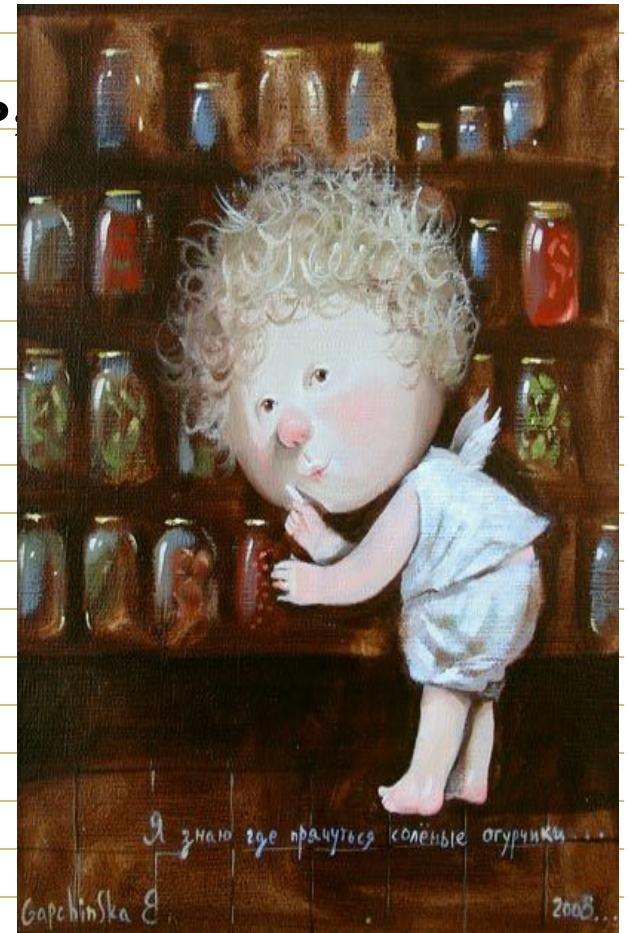
щастя –

- це свобода від фізичних і
душевних страждань,
самодостатність індивіда,
свобода від зовнішнього
світу

Умови, необхідні для щастя

- **атараксія** - безтурботність,
незворушність духу;
- правильне відношення до
задоволень;
- позбавлення від **страхів**;
- **байдужість** до
зовнішнього;
- **дружба**.

Види задоволення

- *природні, необхідні* (їжа, напої, одяг);
- *природні, не необхідні* (смачна їжа);
- *неприродні, не необхідні* (влада, слава, багатство).

Стоїки

Сенека (5 р. до н.е. - 65 р. н.е.),

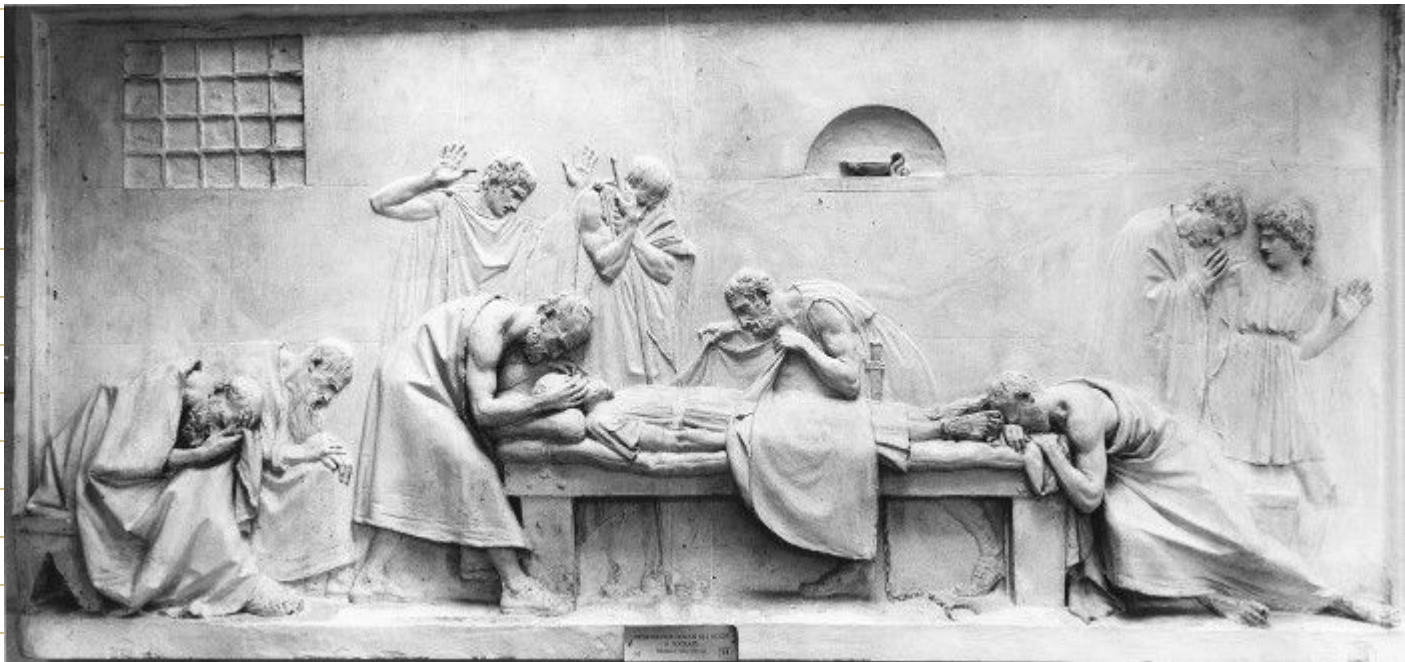
Епіктет (50 -140),

Марк Аврелій Антонін (121-180).

- свідомо підкорятися необхідності, покірливо приймати свою долю;
- не втрачати відчуття гідності;
- жити розумно, добродійно, в гармонії з природою;
- долати такі пристрасті, як бажання, насолоду, страх, скорботу.

"Краще гідно померти, чим
негідно жити".
Сенека.

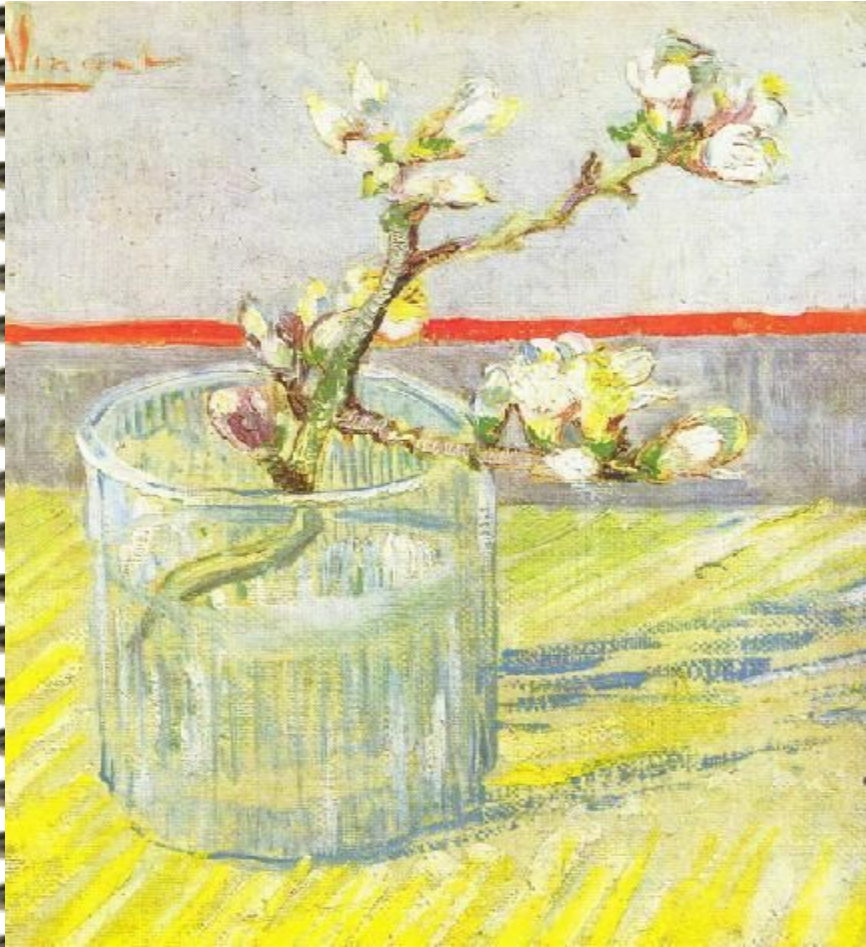
Періоди розвитку

- Стародавня Стоя (III - II ст. до н. е.);
- Середня Стоя (II - I ст. до н. е.);
- Нова Стоя (I - II ст.)

Нова Стоя

(I - II ст.)

Ван Гог
Ветка цветущей вишни

- характерні:
  - песимістична покiрність долі;
  - посилення індивідуалізму, "відходу в себе";
  - релігійні переживання;
  - милосердя, співчуття.

Дякую за увагу!

